

ВІДЗИВ
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
кандидата юридичних наук, доцента,
секретаря судової палати з розгляду цивільних справ апеляційного суду
Одеської області, судді Дрішлюка Андрія Ігоровича
на дисертацію Бута Іллі Олександровича на тему:
“ Розгляд цивільно-правових спорів третейськими судами в Україні” ,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне
право; міжнародне приватне право

Актуальність теми дослідження. В умовах перевантаженості судової системи, нестабільної економічної та соціальної ситуації в країні, слід шукати способи вирішення соціальних конфліктів, які б дозволили їх завершувати з найменшими для сторін витратами та мінімальним втручанням держави. Незважаючи на судову реформу, проблеми сьогоденної системи здійснення судочинства по цивільним справам детермінують пошук альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів, в тому числі з метою розвантаження судової системи від справ, які не є складними, та/або є типовими. Одним із таких способів є передача вирішення цивільного спору на розгляд третейському суду. Вказане право набуло закріплення в ст. 17 ЦПК України, згідно з якою сторони мають право передати спір на розгляд третейського суду, крім випадків, встановлених законом. Тому звернення дослідника до аналізу ефективності третейського способу врегулювання спору є вчасним та актуальним для сьогодення.

Встановлення підвідомчості третейського суду неможливо без укладання відповідної угоди про це. За роки існування третейських судів та практики розгляду ними спорів як на національному, так і на міжнародному рівні, склалась вже певна практика їх оформлення, яка частково сприйнята українським законодавством. Між тим, накопичена практика вирішення

вказаних спорів не дозволяє однозначно оцінити ефективність їхнього третейського розгляду. Численні зловживання третейською процедурою на початку 2000 років в Україні нівелювали весь позитивний ефект від цього виду альтернативного вирішення суперечок. Сьогодні виникає необхідність дослідження як теоретичної, так і практичної складової цього процесу з метою визначення його юридичного потенціалу, а також місця серед альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів.

З огляду на це, дисертаційне дослідження Бута І.О., яке орієнтовано на дослідження теоретичних та практичних аспектів розгляду цивільно-правових спорів третейськими судами в Україні, безумовно є актуальним та практично вагомим.

Ступінь обґрунтованості, достовірність і новизна сформульованих у дисертації наукових положень та висновків.

Дисертація являє собою завершену наукову працю, у якій здобувач досліджує альтернативний спосіб вирішення цивільно-правових спорів, обґрунтовує власні висновки та вносить пропозиції щодо вдосконалення процесуального законодавства України у цій сфері. При цьому дисертантом досягається достатній рівень обґрунтованості основних положень дисертації за рахунок аналізу значної кількості джерел – літератури, законодавства України та інших держав, матеріалів судової практики.

У розділі I дисертації звернено увагу на те, що незважаючи на тривалу історію існування третейських судів їх визначення (с. 18-20) залишаються дискусійними.

Цікавим і пізнавальним є проведене дисертантом дослідження теорій правової природи третейського розгляду (с. 21-28). Зокрема слід погодитись, що договірна теорія лише на початку існування третейського суду відображала його сутність, однак з розширенням ролі держави у регулюванні третейського розгляду, набуттям третейським рішенням обов'язкової для сторін сили та забезпечення цієї обов'язковості примусом держави у

третейському розгляді з'явився певний публічно-правовий елемент, що суперечить виключно договірному характеру цих правовідносин.

Заслуговує підтримки спроба автора визначити причини низької популярності третейських судів (с. 35), з більшістю з яких можна погодитись.

В роботі значна увага приділена історії розвитку третейського суду (с. 35-56), а також визначення його місця в системі альтернативних способів вирішення спорів (далі – АВС) (с. 57-82). Підводячи попередні підсумки дослідження здобувач слушно вказує, що в системі способів АВС третейський розгляд є самостійною формою вирішення цивільно-правових спорів про право з залученням незацікавлених незалежних осіб, рішення яких є обов'язковим для сторін, та якій притаманні як загальні принципи АВС (рівності сторін, законності, диспозитивності), так і власні (арбітрування, добровільної згоди третейських суддів на їхнє призначення чи обрання у конкретній справі тощо) (с. 85).

Оскільки третейський суд не входить до державної судової системи та не є органом, що здійснює правосуддя, а в науці цивільного процесуального права віднесення третейського розгляду до предмету регулювання цивільного процесуального права (у його вузькому розумінні) є неможливим, автор в другій главі досліджує організаційно-правові засади третейського розгляду цивільно-правових спорів в Україні, зокрема окремий підрозділ було слушно відведено ним для дослідження поняття, видів та змісту третейських угод (с. 87-105). При цьому здобувачем з врахуванням різних критеріїв наведені декілька варіантів класифікацій, кожна з яких може бути корисна при дослідженні третейського судочинства в Україні.

Цікавим є проведений порівняльний аналіз розгляду спорів комісією по розгляду трудових спорів та третейським судом (с. 113-116), як за чинним так і за законодавством, що знаходиться в стадії розробки (с. 118).

Без сумніву цільності проведеному дослідженню додав аналіз судової практики (с. 95-97, 102-103, 166), зокрема Верховного суду України (с. 119, 123).

Повнота викладу положень дисертації в опублікованих працях.

За темою дисертаційного дослідження здобувачем опубліковано 5 друкованих праць, серед яких 5 – у фахових юридичних виданнях, в тому числі одному іноземному. З-поміж інших опублікованих праць здобувача, які додатково відображають наукові положення дисертації, є тези (матеріали) дванадцять конференцій, що додатково вказує на належну апробацію результатів дослідження. Опубліковані наукові праці з достатньою повнотою відображають основні результати проведених здобувачем досліджень всіх розділів дисертації; серед них немає публікацій, написаних у співавторстві.

Відповідність дисертації спеціальності, з якої вона подана до захисту.

Зміст дисертації відповідає науковій спеціальності 12.00.03, з якої вона подана до захисту.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Разом з тим, дисертаційне дослідження Бута І.О., як і будь-яка наукова праця, не позбавлене ряду дискусійних положень, а також позицій, щодо яких слід зробити такі зауваження:

1. Аналізуючи природу третейської угоди автор наводить різні позиції дослідників (с. 21 та наст.) проте власної позиції не наводить.

2. Поза увагою дослідника залишились причини внесення змін до підвідомчості спорів третейським судам в 2009 році, в контексті чого виникають обґрунтовані побоювання, що розширення компетенції третейських судів (як пропонує здобувач, в тому числі за рахунок віднесення до підвідомчості третейських судів корпоративних спорів) в умовах

нестабільної економічної ситуації знов викликає численні зловживання на практиці, зокрема збільшить кількість рейдерських захоплень, кількість яких і так постійно зростає.

3. Здобувачем внесено пропозицію щодо необхідності вжиття заходів забезпечення позову під час третейського розгляду (с. 10, 150-151). Разом з тим не запропоновано механізмів запобігання зловживання правом на забезпечення позову, хоча автором і вказано, що на його думку, компетентний суд вживає заходів забезпечення позову за третейською ухвалою виключно за заявою заінтересованої сторони.

4. Під час проведення дослідження автор досліджує процедуру оскарження рішень третейських судів передбачену ЦПК України (с. 170-182). Разом з тим висновки автора не проілюстровані будь-якої практикою з цього приводу, хоча на початку роботи автор наводив статистику такого оскарження (с. 31, 229)

5. Потребує уточнення та додаткового обґрунтування пропозиція здобувача про доцільність об'єднання в рамках одного провадження розгляду вимог щодо скасування рішення третейського суду та видачі виконавчого листа на його примусове виконання (с. 200).

Наведені зауваження не применшують у цілому високої позитивної оцінки дисертаційного дослідження, яке присвячене актуальній та практично вагомій проблематиці. Дисертація є самостійною, закінченою науковою працею, яка відповідає вимогам, що встановлені до робіт такого рівня щодо новизни та досягнення наукових результатів.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Дисертаційна робота Бута Іллі Олександровича на тему “Розгляд цивільно-правових спорів третейськими судами в Україні”, є завершеною науковою працею, яка присвячена актуальним проблемам розгляду цивільних спорів в третейських судах в Україні, яка виконана на високому

науковому рівні, містить ґрунтовний аналіз третейської процедури розгляду цивільних спорів, їх еволюції до сучасного стану, а також самостійно вироблені дисертантом на основі проведеного дослідження нові наукові положення та пропозиції, спрямовані на вдосконалення цивільного процесуального законодавства України.

Дисертація та автореферат як за змістом, так і за оформленням відповідають основним вимогам, встановленим для дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Зміст автореферату належним чином відображає основні положення дисертації.

Наведене дозволяє зробити обґрунтований висновок, що дисертацію та автореферат Бута Іллі Олександровича на тему “Розгляд цивільно-правових спорів третейськими судами в Україні”, можна розглядати як самостійну роботу, яка становить певний внесок у розвиток сучасної науки цивільного права, відповідає існуючим державним вимогам, які пред’являються до змісту та оформленню дисертацій та авторефератів, а її автор заслуговує присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 — цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

Офіційний опонент

кандидат юридичних наук, доцент,

секретар судової палати з розгляду цивільних справ

апеляційного суду Одеської області,

суддя апеляційного суду Одеської області

А.І. Дрішлюк

підпис А.І. Дрішлюка засвідчую

в.о. начальника відділу кадрової роботи та управління персоналом

апеляційного суду Одеської області

О.В. Радош

29.09.2016 р.